

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Задорожний З.-М.В.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

галузь знань – 07 Управління і адміністрування

спеціальність – 071 Облік і оподаткування

освітньо-наукова програма – Облік і оподаткування

Тернопіль – ТНЕУ

2019

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»**

1. Опис дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Дисципліна «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни Обов'язкова Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 1	Спеціальність 071 Облік і оподаткування	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)	Аудиторні години - 45
Загальна кількість годин – 120		Самостійна робота – <i>75 год.</i>
Тижневих годин – 8, з них аудиторних – 5		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Метою дисципліни є засвоєння здобувачами основних принципів і методів наукової діяльності, формування знань, вмінь і навичок і їх застосування при написанні дисертації. Це створює передумови розв'язання проблеми дефіциту знань, сприяє становленню науково-освітнього комплексу та інноваційним процесам в Україні, формуванню сучасної ідеології науково-технічного розвитку.

Здобувач повинен знати:

- особливості формування системи наукових знань;
- комплекс основних проблем гносеологічного характеру;
- систему гносеологічних категорій;
- провідні тенденції розвитку сучасної науки;
- суть та специфіку сучасної наукової методології.

Здобувач повинен вміти:

- володіти системою гносеологічних категорій;
- навичками філософського мислення, що спираються на використання логіки;
- правильно використовувати сучасну загальнонаукову філософську методологію в процесі пізнання та дослідження;
- реферувати оригінальні філософські та наукові тексти і розуміти їх місце та значення в системі сучасної науки;
- спираючись на принципи правильного мислення аналізувати сучасні проблеми, що виникають в системі виробництва наукових знань;
- володіти навичками об'єктивної перевірки наукової теорії, переконливо та аргументовано відстоювати власну точку зору стосовно проблем розвитку сучасної науки.

2. 2. Передумови для вивчення дисципліни: «Методологія та організація наукових досліджень», «Педагогіка та психологія вищої школи».

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Філософія науки»: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

2.4. Результати навчання: Мати передові концептуальні та методологічні знання з психології і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

Програма навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1: Багатовимірність поняття науки

Неоднозначність поняття феномену науки. Наука як предмет філософського осмислення. Багатоаспектність поняття науки. Механізми та форми взаємодії філософії та науки. Наука Античності та Нового часу. Особливості філософських вимірів науки в ХХ столітті.

Тема 2 : Філософія як рефлексія науки

Неоднозначність означення поняття «рефлексія». Взаємовідношення філософії та науки: основні концепції. Суть та основний зміст філософії науки. Основні філософські парадигми в дослідженні науки. Наука як специфічний тип філософського знання.

Тема 3: Структура та динаміка наукового знання. Моделі росту

Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Загальнонаукові та загальнологічні форми наукового знання. Емпіричні форми наукового знання. Теоретичні форми наукового знання. Теорія як ідеал наукового пізнання. Особливості співвідношення природничо-наукового і гуманітарного знання. Динаміка наукового знання. Моделі росту.

Тема 4: Наукове пізнання як предмет філософського осмислення

Рівні наукового пізнання. Особливості наукових методів, методологічних принципів, регуляторів наукової діяльності. Емпіричні та теоретичні методи пізнання. Загальнологічні методи наукового пізнання. Методологія науки та наукова раціональність.

Тема 5: Філософія мови і теорія пізнання

Мова як об'єкт філософських досліджень. Сутність, типологія філософії мови. Основні поняття та категорії філософії мови. Лінгвофілософські ідеї в класичний період розвитку філософської думки. Лінгвофілософські теорії філософії Постмодерну. Розвиток лінгвофілософських ідей в українській філософії.

Тема 6: Наука, техніка, технологія

Взаємозв'язок техніки і науки. Техніка і технологія. Технічна раціональність як ефективність. Техніка у філософсько-антропологічному контексті. Особливості технічного і технологічного знання. Теорія як форма технічного знання.

Тема 7: Філософські проблеми сучасної технонауки та конвергентних технологій

Особливості феномену технонауки. Нанонаука і нанотехнології. «Технократична концепція» та її критика. Конвергентні технології: суть, структура, трансформації. Єдність індивідуального, колективного(мікросоціального), соціального (мікросоціального) суб'єктів через призму інформаційного суспільства. Автоматизація інтелектуальної діяльності людини: філософський аспект.

Тема 8: Наукові революції, наукові традиції та їх особливості в техногенній цивілізації

Функції науки та техніки в суспільстві. Наука та цінності техногенної цивілізації. Традиційна та техногенна цивілізація. Аксиологія техногенної цивілізації. Постнекласична наука як основа цивілізаційного розвитку. Теорія наукових революцій Т. Куна та її значення для інтерпретації природи парадигм і непарадигмального розвитку науки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРОБЛЕМИ КОНВЕРГЕНЦІЇ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Тема 9: Особливості сучасних синергетичних систем та нові стратегії наукового пошуку

Новизна синергетичного підходу. Синергетичні системи як важливі компоненти сучасної наукової картини світу. Зв'язок синергетики з діалектикою та пізнанням. Синергетика як теорія самоорганізації. Ідеї, методи, перспективи. Типологія сучасних синергетичних систем, їх особливості.

Тема 10: Науково-інтегративні процеси сучасності

Особливості інтеграції сучасної науки. Вплив філософського знання на зростання ролі інтегративності. Зростання ролі науки у процесах соціальної інтеграції. Інтеграція науково-освітнього потенціалу суспільства та наукове знання. Взаємодія філософського та нефілософського (спеціального) знання у сучасній науці.

Тема 11: Глобальні проблеми людства та сучасна наука

Особливості та зміст глобальних проблем людства. Антропологічна складова глобальних проблем. Концепція сталого розвитку суспільства та її особливості. Роль науки у розв'язанні глобальних проблем людства. Ноосферна стратегія сталого розвитку.

Тема 12: Формування філософії економіки як закономірний результат історії людства

Філософія економіки: предмет дослідження, завдання та проблематика. Філософія господарювання та філософія бізнесу, як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. Основні засади методології філософії економіки. Філософське розуміння економіки. Антропологічна сутність економіки. Самореалізація людини в економічному просторі.

Тема 13: Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку

Особливості сучасних екологічних проблем та об'єктивний зміст екологічного імперативу. Потреба екологізації світогляду людини та її соціальна роль. Зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Наука і концепція екологічної конституції землі. Необхідність вирішення проблеми переходу від ринкової економіки до екологічної її моделі.

Тема 14: Особливості інформаційної культури науковця та спеціаліста

Особливості інформації суспільства і її вплив на соціокультурний прогрес. Інформаційний простір та інформаційна культура. Роль інформатизації в досягненні сталого розвитку суспільства. Інформаційна культура вченого та спеціаліста. Роль інформатики в науці та для людини.

Тема 15: Етика науки та їх соціальна роль

Роль моралі та етика в науці. Пошук істини та природа наукових помилок у діяльності вченого. Поширення плагіату та шахрайства в науковій діяльності. Соціальна відповідальність вченого. Роль наукової школи. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства.

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ»
(денна форма навчання)**

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ		
Тема 1: Багатовимірність поняття науки	3	5
Тема 2: Філософія як рефлексія науки	3	5
Тема 3: Структура та динаміка наукового знання. Моделі росту	3	5
Тема 4: Наукове пізнання як предмет філософського осмислення	3	5
Тема 5: Філософія мови і теорія пізнання	3	5
Тема 6: Наука, техніка, технологія	3	5
Тема 7: Філософські проблеми сучасної технонауки та конвергентних технологій	3	5
Тема 8: Наукові революції, наукові традиції та їх особливості в техногенній цивілізації	3	5
Змістовий модуль 2. ПРОБЛЕМИ КОНВЕРГЕНЦІЇ НАУКОВОГО ЗНАННЯ		
Тема 9: Особливості сучасних синергетичних систем та нові стратегії наукового пошуку	3	5
Тема 10: Науково-інтегративні процеси сучасності	3	5
Тема 11: Глобальні проблеми людства та сучасна наука	3	5
Тема 12: Формування філософії економіки як закономірний результат історії людства	3	5
Тема 13: Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку	3	5
Тема 14: Особливості інформаційної культури науковця та спеціаліста	3	5
Тема 15: Етика науки та їх соціальна роль	3	5
Разом	45	75

5. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Людина як творець і об'єкт техногенної цивілізації	5
2	Співвідношення філософії та науки	5
3	Наука та життєвий світ людини	5
4	Наукова картина світу та її еволюція	5
5	Наукове знання як система, його особливості і структура	5
6	Основні форми позанаукового пізнання	5
7	Виникнення філософії науки у ХІХ ст. як напрямку сучасної філософії	5
8	Когнітивно-комунікативні стратегії сучасного наукового пізнання	5
9	Методологічні проблеми науки	5
10	Типологія філософських і методологічних проблем науки.	5
11	Глобальні наукові революції як зміна історичних типів наукової раціональності	5
12	Сучасна глобальна наукова революція	5
13	Філософія соціальної науки	5
14	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу	5
15	Філософія інновацій	5
Разом:		75

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- екзамен.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійні засоби	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Добронравова І. С. (2017). Практична філософія науки / І.С. Добронравова. Суми.
2. Ло Джон. (2015). После метода: беспорядок и социальная наука. / Джон Ло ; пер. с англ. М., 2015.
3. Лохин В. М., Романов М. П. (2014). Интеллектуальные системы управления – перспективные технологии для создания техники нового поколения. Весник МГТУ, 1(2), 1-24.
4. Мовчан С. П. (2013). Основи філософії техніки та технології: навчальний посібник для студентів, магістрів та аспірантів технічних ВНЗ. Х.: Форт. 315с.
5. Никитина Е. А. (2014). Конвергентные технологии и трансформация структуры познания. Образовательные ресурсы и технологии, 5(8), 157-166.
6. Основи наукових досліджень: навчальний посібник (2014). Тернопіль: Крок. 218с.
7. Семенюк Едуард С. (2017). Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 364 с.
8. Синяков С. В., Юрченко Е. А. (2016). Філософія та економіка науки. Економіка та управління на транспорті. К.: НТУ. Вип. 3, 154-160.
9. Кузь О. М., Чешко В. Ф. (2017). Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 172с.
10. Філософія науки: підручник (2018). І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. К.: ВПЦ «Київський університет». 255 с.
11. Фльорко Л. Я. (2015). Філософсько-психологічний вимір відношення "людина-природа". Навчальний посібник. / Л. Я. Фльорко, М. А. Скринник, Е. П. Семенюк та ін. Львів: Ліга-Прес.
12. Чурсінова О. Ю. (2014). Осмислення феномену техніки в історії української філософії в контексті європейської філософії техніки. Автор. дис. .. канд. філос. наук 09.00.05. Л.: Львівський національний ун-т ім. І. Франка. 20с.
13. Шейко В. М. (2014). Трансгресія культури, науки та цивілізації. Генеза й еволюція сучасного суспільства. Культура України. Вип. 46, 25-43.
14. Ясперс К. (2017). Введение в философию. Философская автобиография / пер. А. К. Судакова // К. Ясперс. М.: Канон+РООИ «Реабилитация», 304с.
15. Andersen H. (2016). Scientific Method [Electronic resource] / Hanne Andersen, Brian Hepburn // The Stanford Encyclopedia of Philosophy / E. N. Zalta (ed.). [Cited 2016, 7 September]. Available from: <http://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/scientific-method>
16. Lebedev S. (2016). Scientific Knowledge: the Demarcation Problem / S. Lebedev // European Journal of Philosophical Research. Vol. 5, Is. 1. P. 27–35.
17. Lewens T. (2015). The meaning of science: an introduction to the philosophy of science / T. Lewens. N.-Y.: Basic Books, 176 p.
18. Stanford Encyclopedia of Philosophy. [Electronic resources]. Access mode: <https://plato.stanford.edu>.
19. Wagenknecht S. (2015). Empirical Philosophy of Science: Introducing Qualitative Methods into Philosophy of Science / S. Wagenknecht, N. J. Nersessian, 168 H. Andersen // Empirical Philosophy of Science. N.-Y.: Springer International Publishing, C. 1–10.